

*Каленюк Я.Ю.,
Національний університет “Острозька академія”, факультет
романо-германських мов*

КОНЦЕПТ “ПРАВДА” В АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Когнітивна лінгвістика як один із провідних напрямків у мовознавстві, що досліджує нові аспекти мислення і пізнання, стала активно розвиватися з 80-х рр. ХХст. Найважливішим об’єктом когнітивної лінгвістики вчені справедливо вважають концепт, який у науці про мову не має на сьогодні однозначного тлумачення. Однією з актуальних на сьогоднішній день залишається проблема вивчення концептів.

Як показує проведений аналіз наукової літератури, сьогодні виділилося два основні підходи до вивчення концептів: лінгвокогнітивний (Н.Д. Арутюнова, Е.С. Кубрякова, Д.С. Ліхачов, З.Д. Попова, І.А. Стернін,) і лінгвокультурологічний (Воркачев, Н.А. Красавський, С.Х. Ляпін, Ю.С. Степанов). О. Селіванова розглядала концепт як “інформаційну структуру свідомості, організовану одиницю пам’яті, яка містить сукупність знань про об’єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п’яти психічних функцій свідомості й позасвідомого” [3:48]. В. Карасик виділяє “культурні концепти” – багатомірні сутнісні утворення, в яких виділяються цінності, образна і поняттєва сторона [2:17].

Метою статті є розглянути та описати концепт ПРАВДА в англійській мові.

Лінгвокультурне наповнення концепту ПРАВДА в процесі історичного розвитку може зазнавати значних змін, обумовлених соціально-економічними, політико-ідеологічними причинами, етичним і естетичним контекстом буття, хоча в англійській мові концепт TRUTH в процесі історичної динаміки не зазнав серйозних змін, відображаючи стабільність і стійкість культурно-релігійного і соціально-економічного устрою західної картини світу.

Концепт ПРАВДА відрізняється національно-культурною своєрідністю: для нього може бути характерний різний ступінь емоційно забарвленого відношення до феномену “правда”, також

характерне багатство смислових модифікацій цих понять [1:34]. Представники англійської мовної культури відносяться до феномену “truth” більш прагматично, що відповідним чином фіксується і вербалізується в мові.

В основі культурно-філософського концептів ПРАВДА і TRUTH лежать такі метафоричні образи, як Бог, відповідальність перед Богом, духовна висота, відвертість, чистота, дійсність, гіркота, біль, глибина, неприступність [1:24]. Феномен правди фундаментальний для всіх сфер знання, будучи важливим елементом буденної свідомості людей. Цей концепт закріплений у всіх мовах в слові або декількох словах, навколо яких групується певний лексичний континуум необхідний для виразу істини в книгах Святого Писання, мові науки, художніх текстах, повсякденному житті.

Правда є найважливішим ключовим поняттям будь-якої культури. Достатньо звернути увагу на частотність вживання слів на позначення правди чи істини в прислів'ях, приказках, фразеологізмах. Правда і засоби її вираження або приховування представляють інтерес для всіх культур.

Аналізуючи рівень концептуального поля, яке створюється на основі системи знань і уявлень, що склалися в національному світосприйнятті, Н. Земскова вважає, що концепт ПРАВДА містить такі параметри:

- правда як об'єкт почуття (добре-погано);
- правда як об'єкт пізнання й думки;
- правда як соціальний параметр [1:9]

Зупинимось на детальнішому описі запропонованих Н. Земсковою параметрах цього концепту. Значення лексеми *правда* варіюється від чесності, добросовісного ставлення і щирості взагалі, до певного факту або реальності зокрема. Термін не має єдиного визначення, з яким погодились би більшість професійних філософів і науковців.

В англійській мові концепт ПРАВДА дуже часто виражається через такі лексичні еквіваленти лексеми *truth* як *veracity* та *truthfulness*, що використовуються для позначення точності, правдивості, достовірності. Синонімами до лексеми *truth* є: *accuracy, actuality, authenticity, candor, candour, certainty, correctness, exactitude, exactness, fact, fidelity, frankness, genuineness, honesty, integrity, precision, quality, reality, sincerity, singleness of heart, truthfulness, uprightness, validity, veracity, verity, axiom, gospel truth, statement, tautology, true statement, truism.*

Слово *truth* в англomовному тексті може вживатися з різними означувальними прикметниками, що граматично визначають цей іменник. Ці найчастіше вживані прикметники, які подає Oxford Collocations Dictionary [6], згідно їх семантики можна поділити на три групи: із позитивним, нейтральним і негативним значенням.

До першої групи можна віднести такі слова, як *honest, absolute, gospel, basic, great, important, eternal, fundamental, profound, full, whole, real, central, essential, ultimate, general*.

До слів з нейтральним значенням належать *exact, literal, plain, naked, necessary, simple, objective, empirical, historical, moral, poetic, psychological, religious, scientific, spiritual, divine*. До цієї категорії здебільшого входять прикметники, які вказують на сферу життя, науки чи діяльності, де в певній конкретній ситуації вживається дане словосполучення, яке є зазвичай в таких випадках сталим. Такі прикметники не мають експресивного забарвлення.

Група слів, що вживаються як означення до іменника *truth* і виражають дещо негативне значення, може бути представлена такими лексичними одиницями, як *awful, bitter, cruel, dreadful, hard, harsh, horrible, horrid, painful, sad, shocking, terrible, unpalatable, unpleasant, unwelcome*.

Отже, лексичне наповнення концепту ПРАВДА розглядається як така культурна конструкція людської свідомості і мови, що постійно розвивається і змінюється. З лінгвістичної точки зору, цей концепт можна класифікувати на центральні і периферійні складові. Концептуалізація правди в англійській мові здебільшого відбувається за допомогою іменників і прикметників, які мають незначні відмінності в значенні, що говорить про різні відтінки емоційного сприйняття правди носіями мови. Лексема *truth* має досить велику кількість синонімів, і в різних контекстах вживається з різними означувальними прикметниками, використання яких залежить від стилю мовлення та ситуації.

Література

1. Земскова Н.А. Особенности языковой репрезентации концептов “Истина” и “Правда” в русском и английском языках. Дискурсивное пространство: эволюция и интерпретации / Земскова Н.А. Краснодар: КубГУ, 2006. – С. 53-57. (Экологический вестник научных центров черноморского экономического сотрудничества (ЧЭС). – Прил. № 2.)

2. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / Карасик В.И. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.

3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О.О. – Полтава: Довкілля-К, 2006 – 352с.
4. Степанов Ю.С. Константи: Словарь русской культуры: Изд. 3-е, испр. и доп. / Степанов Ю.С. – М.: Академический Проект, 2004. – 992 с.
5. Oxford English Dictionary. – Oxford University Press, 2000 – 1538p.
6. Oxford Collocations Dictionary. – Oxford University Press, 2006 – 897p.
7. Н.В. Ташенко. Концепт як ключове поняття когнітивної лінгвістики / Н.В. Ташенко // Вісник СумДУ. Серія “Філологія”, – 2008. –№1 – Режим доступу до журн. : <http://www.nbuv.gov.ua>.